

Materiały do poznania fauny Kampinoskiego Parku Narodowego: Apionidae i Nanophyidae (Coleoptera: Curculionoidea)

Materials to the knowledge of the fauna of Kampinos National Park:
Apionidae and Nanophyidae (Coleoptera: Curculionoidea)

Dawid MARCZAK¹, Marek WANAT², Robert LASECKI³, Miłosz A. MAZUR⁴

¹Kampinoski Park Narodowy, ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin;
Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, ul. Wawelska 14, 02-061 Warszawa;
e-mail: dawid.marczak@gmail.com

²Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław,
e-mail: wanatm@biol.uni.wroc.pl

³ul. Czarnoleska 20a/1, 05-230 Kobyłka; e-mail: petrel@o2.pl

⁴Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością, Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski,
ul. Oleska 22; 45-052 Opole, e-mail: milosz@uni.opole.pl

ABSTRACT: New localities of 35 species of Apionidae and 2 species of Nanophyidae in the Kampinos National Park are presented, among them respectively 26 and 2 species new for the studied area. Regarding Apionidae, 8 of 9 species recorded from the Kampinos National Park in literature, were confirmed to occur there. *Perapion oblongum* (GYLL.) has been recorded from the Mazovian Lowland for the first time.

KEY WORDS: Apionidae, Nanophyidae, Kampinos National Park, faunistic, new records, Mazovia Lowland, Poland.

W Polsce rodzinę Apionidae reprezentuje 119 gatunków, natomiast Nanophyidae 8 gatunków (WANAT, MOKRZYCKI 2005; WANAT, SZYPUŁA 2008). Z Niziny Mazowieckiej, na obszarze której znajduje się Kampinoski Park Narodowy, wykazano dotąd 87 gatunków Apionidae i 4 gatunki Nanophyidae (BURAKOWSKI i in. 1992; KOZŁOWSKI, KNUTELSKI 2003). Wiele z tych doniesień pochodzi jednak wyłącznie z XIX i pierwszej połowy XX

wieku, a kilka z nich jest w świetle obecnej wiedzy o rozmieszczeniu i biologii polskich ryjkowców wielce nieprawdopodobnych i opartych przypuszczalnie na błędnych oznaczeniach, np. dotyczące występowania w okolicach Warszawy *Pseudoprotapion ergenense* (BECKER) (TENENBAUM 1938), *Ceratapion armatum* (GERSTAECKER) (OSTERLOFF 1882) czy *Pirapion immune* (KIRBY) (OSTERLOFF 1882; TENENBAUM 1938; SMRECZYŃSKI 1960). Bywa też, że dotyczą one gatunków sporadycznie introdukowanych i nie tworzących stałych populacji, jak *Exapion ulicis* (FORSTER) żyjący na zawleczonym do Polski południowoeuropejskim kolcolišcie *Ulex europaeus* L. (OSTERLOFF 1882).

Na obszarze Kampinoskiego Parku Narodowego nie prowadzono dotąd szerszych badań nad ryjkowcami, a w literaturze znajdujemy jedynie pojedyncze informacje o 9 gatunkach z rodziny Apionidae (BURAKOWSKI i in. 1992).

W niniejszej pracy przedstawiono nowe dane o rozmieszczeniu 37 gatunków Apionidae i Nanophyidae w Kampinoskim Parku Narodowym. Wśród nich 28 to gatunki nowe dla tego Parku. Potwierdzono także występowanie na tym terenie 8 innych gatunków znanych już z literatury. Podczas obecnych badań nie stwierdzono jedynie *Oxystoma dimidiatum*, ryjkowca odłowionego tu w połowie XX wieku przez M. WĘGRZECKIEGO (WANAT w BURAKOWSKI i in. 1992), jednak jego obecność na tym terenie nie budzi wątpliwości.

Okazy dowodowe znajdują się w Muzeum Instytutu Zoologii PAN w Warszawie, kolekcji Kampinoskiego Parku Narodowego oraz kolekcjach autorów.

W pracy zastosowano następujące skróty: DM – Dawid MARCZAK, KPN – Kampinoski Park Narodowy, MIZ – Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa, MM – Miłosz A. MAZUR, MW – Marek WANAT, OOS – obszar ochrony ścisłej, RL – Robert LASECKI. Gatunki nowe dla Kampinoskiego Parku Narodowego oznaczono gwiazdką [*]. Przy każdym stanowisku podano w nawiasach kod odpowiedniego kwadratu siatki UTM 10×10 km.

APIONIDAE SCHOENHERR, 1823

**Apion frumentarium* (LINNAEUS, 1758)

– Ławy (DC79), 11 IX 2010 – 2 exx., leg. DM.

**Apion cruentatum* WALTON, 1844

– Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MW;

– OOS Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 3 exx., leg. MW.

**Pseudoperapion brevirostre* (HERBST, 1797)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 2 exx., leg. MW;
- Cisowe (DC69), 28 VI 2010 – 10 exx., leg. DM.

**Pseudostenapion simum* (HERBST, 1797)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 1 ex. leg. MM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 2 exx., leg. MW.

**Perapion* (s. str.) *curtirostre* (GERMAR, 1817)

- OOŚ Sieraków, „Długie Bagno” (DC89), 5 VI 2009 – 1 ex., leg. DM;
- Niepust (DC89), 28 V 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Pocięcha (DC89), 29 V 2010 – 8 exx., leg. MW, 18 VI 2010 – 4 exx., leg. DM;
- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 10 exx., leg. MM, 16 VI 2010 – 5 exx., leg. DM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 42 exx., leg. MW;
- Posada Sieraków (DC89), 18 VI 2010 – 41 exx., leg. DM, MM;
- Buda (DC89), 21 VI 2010 – 3 exx., leg. DM;
- Nart (DC69), 28 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Famułki Królewskie (DC59), 28 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Izabelin (DC89), 26 V 2011 – 3 exx., leg. MM.

Perapion (s. str.) *marchicum* (HERBST, 1797)

- Puszcza Kmpinowska, powiat Nowy Dwór Mazowiecki, 5 VII 1959 – 1 ex., leg. M. WĘGRZECKI, coll. MIZ;
- Buda (DC89), 21 VI 2010 – 1 ex., leg. DM.
Dane z literatury: Truskaw (DC89) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Perapion* (s. str.) *oblongum* (GYLLENHAL, 1839)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 10 exx., leg. MM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MM.
Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej.

**Perapion* (s. str.) *violaceum* (KIRBY, 1808)

- Niepust (DC89), 28 V 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Pocięcha (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MW, 18 VI 2010 – 1 ex., leg. RL;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 5 exx., leg. MW, MM;
- Truskaw (DC89), 16 VI 2010 – 4 exx., leg. DM;
- Posada Sieraków (DC89), 18 VI 2010 – 4 exx., leg. DM;

- Cisowe (DC69), 28 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Ławy (DC79), 28 V 2011 – 1 ex., leg. MM.

**Protapion apricans* (HERBST, 1797)

- Puszcza Kampinoska, powiat Nowy Dwór Mazowiecki, 20 V 1959 – 1 ex., leg. M. WEGRZECKI, coll. MIZ;
- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MM, 8 V 2011 – 1 ex., leg. DM;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 2 exx., leg. DM.

**Protapion dissimile* (GERMAR, 1817)

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW.

**Protapion fulvipes* (FOURCROY, 1785)

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 2 exx., leg. MW;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

Catapion seniculus (KIRBY, 1808)

- Karolinów (DC59), 11 V 2011 – 1 ex., leg. DM.
Dane z literatury: Truskaw (DC89) (BURAKOWSKI i in. 1992).

Betulapion simile (KIRBY, 1811)

- OOŚ Sieraków (DC89), 16 V 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 1 ex., leg. DM.
Dane z literatury: Zaborówek (DC79), Rózin (DC79) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Ischnopterapion (Chlorapion) virens* (Herbst, 1797)

- Puszcza Kampinoska, powiat Pruszków, 8 IX 1952 – 1 ex., leg. M. WEGRZECKI, coll. MIZ.

Ischnopterapion (s. str.) loti (KIRBY, 1808)

- OOŚ Sieraków (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MM.
Dane z literatury: Truskaw (DC89) (BURAKOWSKI i in. 1992).

Ischnopterapion (s. str.) modestum (GERMAR, 1817)

- Łuże (DC99), 18 I 1953 – 1 ex., wysiany z traw i ściółki, leg. B. BURAKOWSKI, coll. MIZ;

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 3 exx., leg. MW.
Dane z literatury: Łuże (DC99) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Stenopterapion meliloti* (KIRBY, 1808)

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW.

**Stenopterapion tenue* (KIRBY, 1808)

- Brzozówka (DC79), 13 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Posada Sieraków (DC89), 18 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Wiejca (DC69), 29 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Karolinów (DC59), 11 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Cyanapion* (s. str.) *spencii* (KIRBY, 1808)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MM, 16 VI 2010 – 6 exx., leg. DM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 4 exx., leg. MW.

Cyanapion (*Bothyorrhynchapion*) *gyllenhalii* (KIRBY, 1808)

- Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 5 exx., leg. MW;
- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 3 exx., leg. MM, 16 VI 2010 – 2 exx., leg. DM, 18 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 3 exx., leg. MW;
- Posada Sieraków (DC89), 18 VI 2010 – 1 ex., leg. DM.
Dane z literatury: Truskaw (DC89) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Holotrichapion* (*Legaricapion*) *aethiops* (HERBST, 1797)

- Ławy (DC79), 28 V 2011 – 1 ex., leg. MM;
- Karolinów (DC59), 11 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Eutrichapion* (*Cnemapion*) *vorax* (HERBST, 1797)

- Puszcza Kampinoska, powiat Pruszków, 8 IX 1952 – 1 ex., leg. M. WĘGRZECKI, coll. MIZ.

**Eutrichapion* (s. str.) *ervi* (KIRBY, 1808)

- Karolinów (DC59), 11 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Eutrichapion* (s. str.) *viciae* (PAYKULL, 1800)

- Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 4 exx., leg. MW;

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MM, 16 VI 2010 – 2 exx., leg. DM, 26 V 2011 – 1 ex., leg. MM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 7 exx., leg. MW, MM;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 2 exx., leg. DM.

**Oxystoma cerdo* (GERSTACKER, 1854)

- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Oxystoma cracca* (LINNAEUS, 1767)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MM;
- Famułki Królewskie (DC59), 28 VI 2010 – 8 exx., leg. DM.

Oxystoma dimidiatum (DESBROCHERS, 1897)

- Puszcza Kampinoska, Dziekanów Leśny (DC89), 19 V 1950 – 1 ex., 14 IX 1952 – 1 ex., leg. M. WĘGRZECKI, coll. MIZ.
Dane z literatury: Dziekanów Leśny (DC89) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Oxystoma pomonae* (FABRICIUS, 1798)

- Pociecha (DC89), 5 VI 2009 – 2 exx., leg. DM.

**Oxystoma subulatum* (KIRBY, 1808)

- Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MW.

**Aspidapion* (s. str.) *radiolus* (MARSHAM, 1802)

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 2 exx., leg. DM.

Taeniapion urticarium (HERBST, 1784)

- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MM;
- OOŚ Sieraków (DC89), 10 VI 2009 – 1 ex., leg. DM;
- Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MW, 18 VI 2010 – 1 ex., leg. RL.
Dane z literatury: Puszcza Kampinoska bez dokładniejszej lokalizacji (BURAKOWSKI i in. 1992).

Melanapion minimum (HERBST, 1797)

- Łuże (DC99), 18 I 1953 – 1 ex., wysiany z traw i ściółki, leg. B. BURAKOWSKI, coll. MIZ;

- Puszcza Kampinoska, powiat Nowy Dwór Mazowiecki, 5 VII 1959 – 2 exx., 20 IX 1959 – 1 ex., leg. M. WĘGRZECKI, coll. MIZ;
 - Puszcza Kampinoska, Dziekanów Leśny (DC89), 14 IX 1959 – 2 exx., leg. M. WĘGRZECKI, coll. MIZ;
 - Pociecha (DC89), 5 VI 2009 – 1 ex., leg. DM;
 - Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 1 ex., leg. MM, 16 VI 2010 – 1 ex., leg. DM;
 - OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW;
 - Wiejca (DC69), 29 VI 2010 – 1 ex., w zbiorowisku *Magnocaricion*, leg. DM.
- Dane z literatury: Dziekanów Leśny (DC89), Łuże (DC99) (BURAKOWSKI i in. 1992).

**Omphalapion hookerorum* (KIRBY, 1808)

- Wiejca (DC69), 28 V 2010 – 1 ex., leg. DM;
- Janówek (DD80), 8 V 2011 – 1 ex., leg. DM;
- Opaleń (DC89), 9 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Taphrotopium sulcifrons* (HERBST, 1797)

- Karolinów (DC59), 11 V 2011 – 1 ex., leg. DM.

**Ceratapion (Acenephodus) onopordi* (KIRBY, 1808)

- OOŚ Żurawiove (DC79), 28 V 2010 – 1 ex., leg. DM; OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW.

NANOPHYIDAE GISTEL, 1848

**Nanophyes marmoratus* (GOEZE, 1777)

- Brzozówka (DC79), 27 V 2010 – 7 exx., 13 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Pociecha (DC89), 29 V 2010 – 22 exx., leg. MW;
- Truskaw (DC89), 29 V 2010 – 2 exx., leg. MM, 16 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 234 exx., leg. MW, MM;
- Posada Sieraków (DC89), 18 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Wiejca (DC69), 20 VI 2010 – 1 ex., w zbiorowisku *Magnocaricion*, leg. DM, Nart (DC69), 28 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Famułki Królewskie (DC59), 28 VI 2010 – 2 exx., leg. DM;
- Smolarz (DC89), 28 V 2011 – 4 exx., leg. MM.

**Nanophyes globiformis* (KIRBY, 1808)

- OOŚ Sieraków, „Stary Dąb” (DC89), 30 V 2010 – 1 ex., leg. MW.

SUMMARY

This paper provides new information on 37 species of Apionidae and Nanophyidae from the area of Kampinos National Park. Among them there are 28 species new for the area. The presence of 8 species mentioned in literature was confirmed. One species known from literature (*Oxystoma dimidiatum*) and caught in the mid-20th century was not confirmed, but its presence within this area is beyond doubt. One species of *Perapion oblongum* has been recorded for the first time from the Mazovia Lowland.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1992: Chrząszcze Coleoptera. Ryjkowcowate prócz ryjkowców – Curculionoidea prócz Curculionidae. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **18**: 1-324.
- KOZŁOWSKI, M. W., KNUTELSKI S. 2003: First evidence of an occurrence of *Rhopalapion longirostre* OLIVIER, 1807 (Coleoptera: Curculionidae: Apionidae) in Poland. Weevil News, **13**: 1-4 (<http://www.curci.de/Inhalt.html>).
- OSTERLOFF F. 1882: O chrząszczach krajowych. Pam. Fizjogr., **2**: 435-476.
- SMRECZYŃSKI S. 1960: Uwagi o danych faunistycznych Sz. Tenenbauma odnoszących się do ryjkowców (Curculionidae, Coleoptera) Polski. Fragm. Faun., **8**: 423-430.
- TENENBAUM Sz. 1938: Nowe dla Polski oraz rzadsze gatunki i odmiany chrząszczy. VIII. Fragm. Faun., **3**: 415-419.
- WANAT M., MOKRZYCKI T. 2005: A new checklist of the weevils of Poland (Coleoptera: Curculionoidea). Genus, **16** (1): 69-117.
- WANAT M., SZYPUŁA J. 2008: *Nanophyes brevis* BOHEMAN, 1845 (Coleoptera: Curculionoidea: Nanophyidae) in Poland. Pol. J. Ent., **77** (3): 183-189.